

Posudok diplomovej práce Bc. Denisy Krátkej

Semiotika divadelného prostoru

Katedra elektronickej kultúry a semiotiky

FHS UK

Predkladaná práca vstupuje do oblasti divadelnej estetiky, aby sa venovala súčasnejším divadelným formám, ako naznačuje názov – pohybovému divadlu a tancu. Autorka zhromaždila zaujímavý a relevantný súbor literatúry, treba však podotknúť, že estetika súčasných divadelných foriem nie je ustálená; je skôr v stave zrodu a vo vedeckej diskusii sa stretáme často aj s protichodnými názormi. Preto by sa žiadalo pokúsiť sa reflektovať súčasný stav diskusie. Autorka sa však rozhodla bližšie sa oboznámiť s teoretickými nástrojmi českej štrukturalistickej školy. Je to chvályhodné rozhodnutie, napokon českej semiotike patrí prvenstvo v systematickom rozpracovaní divadelnej estetiky. Určitý problém vyvstáva pri pokuse aplikovať tieto nástroje na súčasné divadelné formy. Ostáva odpovedať prečo, ale autorka takto nepostupuje, jej výklad neproblematizuje preberané pojmy ani metodológiu a nadobúda skôr formu syntetického prehľadu vybraných problémov/autorov. K metodológii treba poznamenať, že je ťažké až nemožné pochopiť semiotické (resp. najprv semiologické) aplikácie bez zohľadnenia dobovej teoretickej estetiky a prevládajúcej divadelnej estetiky, čo je až takmer historiografická úloha. Avšak aj bez toho dobre vieme, že dobový semiologický lingvocentrizmus sa neproblematicky odrážal v divadelnom lingvocentrizme, ktorý ho zrejme aj predchádzal a definične ho predstavuje ustanovenie prvenstva drámy v divadle a následný reprezentačný charakter divadelnej praxe. A tento sa divadelné formy vznikajúce od šesťdesiatych rokov pod vplyvom oneskorenej artaudovskej vlny snažili obísť, poprieť, odmietnuť. Autorka si je zrejme týchto problémov vedomá, čo naznačuje jej rozhodnutie zahrnúť tanec do divadelných foriem. Vzniká však otázka, čo z tohto taxonomického rozhodnutia vyplýva pre estetiku divadla. A iste to nie je samozrejmé rozhodnutie; starší teoretici chápali tanec ako samostatný druh.

Usporiadanie práce odráža problémy s metodológiou. Autorka nekladie na začiatok problémy a nehľadá možné metódy, a tak sa v práci ocitajú okrem Mukařovského a Zichových, prípadne Osolsobého originálnych príspevkov aj trocha násilné aplikácie semiotiky od Fischer-Lichte, prvky sociológie publika a explikácia performancie bez jasného taxonomického zaradenia vo vzťahu k tancu a iným divadelným formám. Autorka napokon zozbierané pojmové nástroje využíva pri analýze predstavenia skupiny Teulis. Analýzu hodnotím ako obsahovo najnepresvedčivejšiu časť. Akceptujem výber predstavenia ako možného objektu analýzy, ale autorka by mala vysvetliť motívy svojho výberu. Ďalej, nie sú zrejmé ciele analýzy okrem ilustrácie vybraného pojmového aparátu. Analýza

sklízava do ilustrácií rôznych taxonómií znakov. Autorka sklamáva aj prirodzené očakávanie estetických súdov. Ak by aj bolo jediným cieľom poukázať na možnosti aplikácie semiotiky v divadelnej kritike, nie som si istý, či je dobré vyhnúť sa vkusovým záverom; pohybujeme sa napokon v doméne estetiky. Uhly pohľadu podľa môjho názoru poskytujú určitú metodiku k tvorbe, nie sú však vhodným nástrojom k teoretickej analýze. Analýzu, či už sa približuje k žánru divadelnej kritiky alebo nie, nepovažujem však z hľadiska celej práce za rozhodujúcu.

Autorka na niektorých miestach práce načrtáva body, z ktorých by sa dalo začať inak, alebo ktoré by stálo za to rozpracovať; povedzme, možné línie úniku. Najmä pre začínajúcu semiotiku súčasného tanca je dôležité poznanie autorky, že divák prežíva videný pohyb sčasti kinesteticky. Či sa v ďalšej práci obrátiť na fenomenológiu telesnosti, semiotiku signálov alebo akúsi „recepčnú estetiku“ tanca, nechávam na autorkinom uvážení.

Navrhujem prijať prácu k obhajobe a predbežne navrhujem známku medzi 2 a 3.

V Prahe, 16.9.2014

Mgr. Tomáš Kladný